

ТЕХНОЛОГІЧНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК РЕЗУЛЬТАТ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУВАННЯ

Тарас ВАСИЛЬЦІВ¹, Ольга МУЛЬСКА², Володимир ЗАЙЧЕНКО³, Ярослав БЕРЕЗІВСЬКИЙ⁵

¹Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-2889-6924>

e-mail: tgvas77@ukr.net

²Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-1666-3971>

e-mail: oliokha.mulska@gmail.com

³Центральноукраїнський національний технічний університет

<https://orcid.org/0000-0001-9523-1220>

e-mail: zaichenko@ukr.net

⁴Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

<https://orcid.org/0000-0001-9480-3688>

e-mail: berezivskyis@gmail.com

У статті обґрунтовано, що технологічна конкурентоспроможність як макроекономічна категорія має власні принципові положення, що потребують врахування під час формування методології її дослідження. Визначено, що критеріями оцінювання технологічної конкурентоспроможності як результату реалізації інноваційного потенціалу та комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності підприємств є комплексність, плаваюча таргетованість, екстенсивно-інтенсивна збалансованість, ідентифікація бази порівняння, компаративність конкурентних позицій, реалізація можливостей, динамічність цілей і результатів, поєднання структуризації та єдності системи, раціональний розподіл витрат та результатів, орієнтація на реалізацію потенціалу. Доведено, що сучасний склад методичних підходів і методів аналізування не є обмежений та у кожному випадку потребує компонування найбільш оптимального складу, визначення якого може здійснюватися у відповідності до таких класифікаційних ознак за: інтегральними індексами, способами оцінювання, об'єктами впровадження результатів інноваційно-технологічного розвитку, формами їх представлення, змінними, що аналізуються, способами визначення вагових коефіцієнтів, рівнями просторового проникнення, базисними аспектами аналізування міжнародної конкурентоспроможності, підходами до визначення границь і порогів.

Ключові слова: конкурентоспроможність; потенціал; інновації; метод; економічна система; інтелектуальна власність; принципи.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2022-6-9>

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Технологічна конкурентоспроможність економічної системи як системна категорія, дослідження якої опирається на глибоке багатофакторне й багаторівневе інформаційно-аналітичне та нормативно-методичне забезпечення, є тригером економічного поступу та розвитку ринку інтелектуальної власності. Саме розвиток ринку інноваційної продукції та інтелектуальної власності сприяє прогресу інноваційності економічної системи, трансферту технологій та дифузії діджиталізації у всі сфери суспільства. Інноваційні технології є одним із провідних факторів виробництва, в умовах глобалізації, технологізації, цифровізації, неоіндустріалізації такий фактор набуває особливого значення.

Методологічні засади оцінки та аналізу технологічної конкурентоспроможності економічної системи, як і окремих її складових, передбачають формування наукового уявлення про підходи, принципи, методи та методики дослідження у контексті досягнення поставлених цілей і завдань. У широкому розумінні методологічний інструментарій сприяє впорядкуванню теоретичних і практичних аспектів вивчення конкурентоспроможності економіки, дозволяє виявити важелі впливу на досліджувану систему, а також спрогнозувати тенденції її розвитку.

На сьогодні широко застосовуються як академічно-класичні методи й методичні підходи до аналізування стану, динаміки та результативності розвитку інноваційної і науково-дослідної діяльності на мікро і макрорівнях, реалізації її потенціалу в системі національного господарства, становлення і розвитку пріоритетних галузей національної економіки, так і експертно-професійні методики комплексного аналізування конкурентоспроможності економік світу, мегарегіонів загалом, а також різних її аспектів і структурних характеристик, включно з інфраструктурними. На тлі ідеї глобального еволюціонізму органічно вибудовується система методичних підходів до оцінювання та аналізу технологічної конкурентоспроможності економіки – (1) компаративний

підхід, котрий дає можливість здійснювати порівняльний аналіз економіки країн різного рівня розвитку, а також співставляти показники їх технологічного, інноваційного і людського потенціалу; (2) гносеологічний підхід як інструмент розуміння сутності та природи досліджуваної системи; (3) комплексний; (4) синергетичний. Врахування різних аспектів і структурних компонентів економічної системи залежить від комплексності і системності дослідження. Важливим підґрунтям тут є теорія систем, тобто складний полірівневий комплекс інструментів, важелів та інтересів (наддержавних, державних, регіональних, галузевих тощо). Відносно новим науковим підходом, котрий безпосередньо впливає з концепції глобального еволюціонізму, є технологічний динамізм, за якого підкреслюється важливість врахування мінливості економічного середовища, появи нових драйверів економіки, динаміки технологічних параметрів розвитку країн.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У науковому дискурсі присутні численні праці на предмет дослідження технологічної конкурентоспроможності національної економіки, у тому числі за різними структурно-функціональними параметрами. Це публікації З. Варналія, О. Вовчак, В. Горбуліна, С. Давимуки, Ю. Дайновського, М. Денисенко, Е. Деніс, Я. Жаліло, А. Качинського, Ю. Кіндзерського, Б. Мізюка, М. Паламарчука, Т. Осташко, Б. Семака та ін. Стратегічні пріоритети й науково-практичні аспекти активізації інноваційно-технологічної діяльності і забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки актуалізуються в працях О. Амоші, В. Апопія, Ю. Бажала, А. Гальчинського, В. Гейця, Р. Лупака, В. Новицького, В. Семиноженка, Н. Ситник, О. Собкевич, А. Сухорукова, Л. Федулової, М. Хвесика, С. Шульц, а також зарубіжних науковців Р. Барро, У. Баумоля, Г. Беккера, П. Вейла, Е. Деніса, М. Кремера, Р. Лукаса, Г. Менкью, Ф. Рамсея, П. Ромера, Х. Сала-і-Мартіна, Дж. Сахса, Р. Солоу, Й. Шумпетера ін.

На науковому фронті представлено диференційовані підходи до аналізування технологічно-інноваційної конкурентоспроможності. Наприклад, у дослідженні «Технологічна модернізація економіки України: теорія, методологія, практика» [1, с. 174-187] запропоновано розрахунок інтегрального індексу інноваційно-технологічного розвитку національної економіки, що складається в підсумку побудови (обчислення) трьох субіндексів: (1) ресурсозабезпеченості інноваційно-технологічної діяльності; (2) інноваційно-технологічної активності; (3) ефективності інноваційно-технологічної діяльності. Кожен зі вказаних субіндексів має власну систему показників – індикаторів, які обчислюються в динаміці за регіонами країни. При цьому враховуються вагові коефіцієнти усіх індикаторів та, відповідно, складових інноваційно-технологічного розвитку економіки держави. У підсумку встановлюються інтегральні коефіцієнти і в статисті, і в динаміці як за областями, так і в країні на загал. Логічно, що результати такого аналізу мають неабияке вагоме значення для державної політики технологізації національної економіки, адже дозволяють встановити інтегральний рівень інноваційно-технологічного розвитку; виявити складові, які послаблюють конкурентні позиції економіки; ідентифікувати регіони, в яких інноваційно-технологічний розвиток гірший; охарактеризувати, вкрупні-решт, динаміку цих процесів, включно з напрямом та рівнем їх впливу на соціально-економічний поступ країни і її регіонів.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Головною перешкодою відновлення інноваційної активності та реалізації потенціалу інноваційно-технологічного розвитку економіки України є відсутність системного підходу, в основі якого – комплексне поєднання інституційних механізмів, які одночасно формують чітке і прозоре нормативно-правове поле, закладають елементи інноваційної інфраструктури, створюють належні стимули й мотиви для всіх суб'єктів системи інноваційно-технологічної діяльності та розвитку, вибудовують організаційну структуру управління цими процесами, визначають поточні та стратегічні перспективи розвитку інноваційно-технологічної діяльності та використання її результатів з метою інноваційного розвитку України.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є систематизація науково-методичних підходів до аналізування технологічної конкурентоспроможності національної економіки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На макроекономічному рівні не визначено універсальної і комплексної методології аналізування конкурентоспроможності національної економіки загалом і її технологічної компоненти зокрема. Аналізуючи конкурентний потенціал, конкурентні позиції і переваги, у науковому дискурсі найчастіше застосовують (1) результати моніторингу та аналізування ключових параметрів і показників міжнародних торговельних відносин (обсяги експорту/імпорту товарів та послуг, зовнішньоторговельного обороту, частки на ключових ринках, обсяги зовнішнього інвестування) [2; 3; 4]; (2) аналізування ключових показників участі держави в системі міжнародного поділу праці на основі коефіцієнтів порівняльних переваг (індекси: виявленої порівняльної переваги, фактичних порівняльних переваг, відносних торговельних переваг, відносної експортної конкурентоспроможності, відносної залежності від імпорту) [5; 6].

На науковому фронті зустрічаються методичні рекомендації щодо оцінювання рівня зовнішньоекономічної безпеки держави (обсяги експорту та імпорту, відкритість економіки, коефіцієнт покриття експортом імпорту, частка імпорту у внутрішньому споживанні, питома вага імпорту окремих країн та окремих товарних груп) [7; 8], а також аналізування імпортозалежності національної економіки та її внутрішнього ринку (показники обсягів внутрішнього виробництва та продажу продукції (товарів, послуг) на експорт і на внутрішньому ринку, характеристики здатності системи внутрішнього виробництва забезпечити пропозицію якісної і конкурентоспроможної продукції для внутрішнього споживача) [9; 10; 11]. Дослідження рівня та структурних характеристик, факторів і умов, які визначають податкову конкурентоспроможність держави [12; 13] не є уніфікованими на національному чи мікро- та мезо- рівнях.

Примітно, що у науковому колі найбільш поширеним методом дослідження технологічної конкурентоспроможності національної економіки як тригеру розвитку інноваційного потенціалу країни загалом і підприємств зокрема є побудова індексів за просторово-темпоральним підходом. Такий метод дослідження дозволяє розрахувати рейтинги країн, галузей економіки та окремих підприємств, визнаними на міжнародному та національному рівнях. Відповідні системні результати служать інформаційно-аналітичним базисом для формування та реалізації політики забезпечення технологічної конкурентоспроможності національної економіки, а логіюдний збір і аналіз великої бази даних дозволяє реалізовувати моніторингові звіти щодо інтегральних індексів чи їх структурних компонентів.

Модель системного інформаційного забезпечення технологічної конкурентоспроможності національної економіки складається з численних показників. Найбільш поширеними є глобальний індекс конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму (Global Competitiveness Index WEF) та безпосередньо його субіндекси технологічної готовності та рівня інноваційного розвитку; індекс світової конкурентоспроможності Інституту розвитку менеджменту Швейцарії (IMD World Competitiveness Yearbook) та його субіндекс технологічної інфраструктури; індекс цифрової конкурентоспроможності Інституту розвитку менеджменту Швейцарії (World Digital Competitiveness Ranking); глобальний індекс інновацій Міжнародної бізнес-школи INSEAD (Global Innovation Index INSEAD); індекс інноваційного потенціалу Європейської бізнес-школи (Innovation Capacity Index EBS); індекс інноваційного розвитку Bloomberg (Bloomberg Innovation Index); індекс економіки знань Світового банку (Knowledge Economy Index); глобальний індекс конкурентоспроможності талантів (Global Talent Competitiveness Index); міжнародний індекс захисту прав власності Міжнародного Альянсу прав власності (Intellectual Property Right Index PRA).

Апробація методичних підходів до аналізування технологічної конкурентоспроможності національної економіки дозволяють сформувати уніфіковану систему результатів статистичних і соціологічних спостережень, дані суб'єктів господарювання, експертних оцінок. Комплекс даних щодо рівня технологічної конкурентоспроможності національних економік світу, стану їх інноваційно-технологічного розвитку, цифрової трансформації, а також становлення й ефективного використання інфраструктурного забезпечення технологізації, її конкурентних переваг служить основою для виокремлення проблемних точок, вузьких місць для розвитку інноваційного потенціалу підприємницького сектору країни.

Застосовувані методичні підходи, беззаперечно, мають архіважливе значення в сенсі їх виступу інструментами аналізування технологічної конкурентоспроможності економіки. Позаяк, в основі визначення логіко-структурної схеми дослідження – не менш вагомий аспект, а саме – декомпонування системи. На сьогодні наявні розробки, в яких застосовується поділ технологічної конкурентоспроможності на її внутрішні складові (характеристики, напрями, сфери аналізування). До прикладу, у [14,с.29] такими визначено технологічну, інноваційну, інтелектуальну,

інфраструктурну, ресурсну та середовищну компоненти. Відомими є й суто функціональні підходи до ідентифікації складових конкурентоспроможності національної економіки, як от у [15,с.365-422] це макроекономічна, виробнича, фінансова, інвестиційно-інноваційна, інформаційно-технологічна, зовнішньоекономічна, інтелектуально-кадрова компоненти, а також структурні зміни в сферах малого бізнесу, детінізації, деофшоризації, імпортозаміщення, інноваційно-технологічних зрушень, а у [16,с.228-238] це інвестиційний, інноваційний, фінансовий, енергетичний, зовнішньоторговельний, продовольчий, соціальний та демографічний складники та зокрема реалізація інноваційно-технологічних конкурентних переваг національної економіки у цих царинах.

Та все ж найбільш оптимальними у контексті структурування й декомпонування технологічної конкурентоспроможності економіки потрібно вважати вже згадувані методики провідних міжнародних економічних організацій. Попри те, що більшість з них самі по собі характеризують лише окрему компоненту технологічної конкурентоспроможності (до прикладу, технологічної інфраструктури, цифровізації, розвитку економіки знань, підготовки й використання талантів, охорони та захисту прав інтелектуальної власності і т. ін.), окремі з них мають ознаки системності, а в сукупності вони утворюють комплексну характеристику інноваційно-технологічної активності та конкурентоспроможності національних економік світу.

Зокрема, структуру Індексу технологічної готовності Глобального індексу конкурентоспроможності ВЕФ утворюють 12 складників, з-поміж яких – доступність прогресивних технологій, впровадження технологій на підприємствах, якість інституційно-правового забезпечення в сфері ІКТ, інвестиції у передові технології, рівень розвитку твердої (комунікаційної) інфраструктури цифровізації та ін. Однак, такий поділ частково хаотичний та надто детальний.

Значення Глобального індексу інновацій Міжнародної бізнес-школи INSEAD розраховуються на основі попереднього оцінювання таких семи субіндексів, як інститути і політика; кадровий потенціал; інфраструктура, особливо в сфері ІКТ; конкурентоспроможність ринків; конкурентоспроможність суб'єктів господарювання; креативність; результати наукових досліджень. Однак, такий підхід, скоріше, характеризує середовище формування технологічної конкурентоспроможності економіки, що вельми важливо, але не забезпечує комплексного узагальнення та висвітлення процесів формування й реалізації конкурентних переваг особливо у сфері сучасних інновацій та прогресивних технологій.

В значній мірі аналогічний висновок можна зробити й у ході аналізування структурних компонент Індексу інноваційного потенціалу Європейської бізнес-школи. Йдеться про складники: людський капітал, інституційне оточення, використання ІКТ, наукові дослідження і розробки, нормативно-правова база інноваційної діяльності країни.

Саме останній індекс являє собою неабиякий інтерес в сенсі цього дослідження, оскільки в превалюючій мірі висновки відносно рівня формування й ефективності використання інноваційного потенціалу економіки базуються безпосередньо на інституційному забезпеченні технологічної конкурентоспроможності, а саме, по-перше, – інституційно-організаційному оточенні (щоправда лише його державного сектора у вигляді державної політики та системи профільних органів влади); по-друге, інституційно-правовому забезпеченні в цій сфері. Таким чином, аналізований індекс, фактично, представляє собою симбіоз методології аналізування інноваційного (часткового технологічного) потенціалу (як структурного складника конкурентоспроможності) та його інституційного забезпечення.

На думку автора, саме в такому руслі потрібно формувати й розвивати методологію аналізування інституційного забезпечення технологічної конкурентоспроможності національного господарства, де значимість якості інституційного середовища – провідна. Аналогічні висновки знаходимо й у [17,с.23], де з-поміж ключових факторів (умов) формування національної конкурентоспроможності в сучасних умовах функціонування світового господарства та міжнародних економічних відносин визначено традиційні – інфраструктура і макроекономічне середовище; вирішальні – технології та інновації; системо забезпечувальні – інституційне середовище. Позаяк, не менш важливий висновок в тому, що інституційне забезпечення слід розглядати не лише як елемент системи формування технологічної конкурентоспроможності економіки, а як зв'язуючий чинник за ланцюжками подій:

✓ вертикальних: підвищення рівня якості продукту та менеджменту бізнес-процесів на інноваційних засадах задля зміцнення конкурентоспроможності продукції → посилення конкурентних позицій підприємств → активізація та ефективізація інноваційно-технологічних процесів на

галузево-секторальному рівні → забезпечення технологічної конкурентоспроможності національного господарства;

✓ горизонтальних: створення середовища сприятливого для розвитку людського капіталу → реалізація інституційних інструментів зростання якості систем освіти і науки, досліджень та розробок → покращення нормативно-правового забезпечення функціонування ринку інтелектуальної власності, елементів системи НДДКР, венчурного бізнесу та їх інфраструктури → формування умов для поступу процесів впровадження й комерціалізації технологічних інновацій, розвиток інших процесів, пов'язаних з сучасними прогресивними технологіями (цифрова трансформація економіки і суспільства, ІКТ, неоіндустріалізація тощо).

Таким чином, видається доцільним зробити наступний висновок: методологія дослідження, як і її конкретне структурне наповнення (на кшталт, склад складових і індикаторів, вертикальних рівнів та горизонтальних компонент), не можуть розглядатися як константа, є змінними, динамічними, варіюються у т. ч. в залежності від ситуації та інформаційно-аналітичного забезпечення доступного досліднику, набуваючи вигляду тривимірної системи параметрів (рис. 1).

Такий підхід (поєднання компонент) має лягти в основу загальної методології аналізування в аналізованій сфері і вибування її повноцінної архітекτονіки, починаючи від формування складу індикаторів і завершуючи складними алгоритмами методик і методичних підходів аналізу, опрацювання даних, діагностики й обґрунтування механізмів та інструментів державної політики з розвитку інноваційно-технологічної діяльності та зміцнення технологічної конкурентоспроможності національного господарства.

Потрібно враховувати й те, що інноваційна модель управлінської поведінки на всіх рівнях (продукції, підприємства, кластера, галузі, сектора та національної економіки на загал) має стати домінуючою під час зростання й ефективізації інноваційно-технологічної діяльності в країні, оскільки лише таким чином можна створити передумови для забезпечення лідируючих позицій на ринках, а також в технологічній модернізації ключових секторів економіки, які, власне, й визначають місце підприємств національного реального сектора у світовій економіці, забезпечують зростання продуктивності праці у всіх інших галузях і сферах національного господарства.

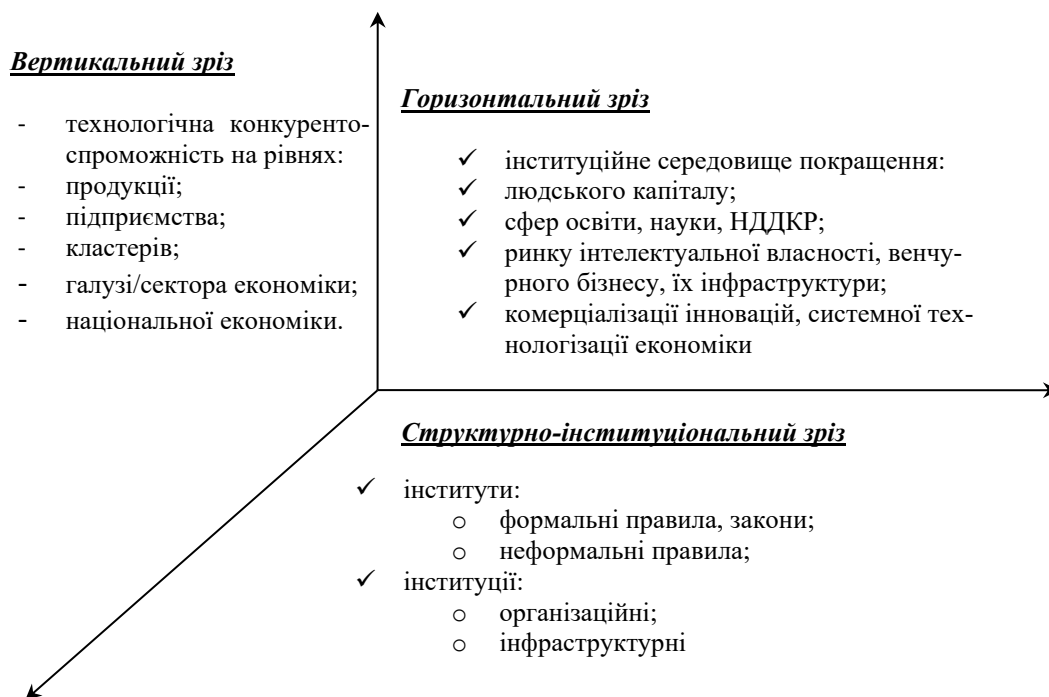

Рис. 1. Система ідентифікації та узгодження параметрів методології дослідження технологічної конкурентоспроможності та її інституційного забезпечення
Джерело: систематизовано на основі даних [18; 19; 20]

Важливо розуміти, що істотним доповненням кількісних підходів до аналізування технологічної конкурентоспроможності економіки є якісні методи аналізу, застосування яких дозволяє отримати висновки управлінського, а також інституційного характеру, що на загал дає

краще розуміння стану справ реальної ситуації. Ці аспекти є предметом наступного підрозділу дослідження.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Методологія дослідження такої складної і системної категорії, як технологічна конкурентоспроможність національної економіки, апріорі не однозначна та в кожному конкретному випадку і за кожного типу ситуації (технологічно розвинена країна, країна з високими темпами економічного зростання, сировинна економіка з низьким рівнем інноваційного розвитку) не змінює змісту, але набуває нових форм і структури, в основі яких – методичні підходи та методи аналізування. Відтак, базисна, концептуальна модель аналізування визначається рівнем розвитку економічної системи країни та інноваційно-технологічної діяльності, її інституційного забезпечення за умови достатності інформаційно-аналітичної бази оцінки й діагностики.

Технологічна конкурентоспроможність як макроекономічна категорія має власні принципові положення, що потребують врахування під час формування методології її дослідження. Витримання таких критеріїв потребує дотримання основоположних принципів у цій сфері, а саме – комплексного оцінювання, змагальності і плаваючої таргетованості, екстенсивно-інтенсивної збалансованості, ідентифікації бази порівняння, порівнюваності конкурентних позицій, реалізації можливостей, динамічності цілей і результатів, поєднання структурування та єдності системи, раціонального розподілу витрат та результатів, орієнтації на реалізацію потенціалу.

Базисними аспектами методології дослідження технологічної конкурентоспроможності національної економіки є методичні підходи та методи аналізування. Їх склад не обмежений та у кожному випадку потребує компонування найбільш оптимального складу, визначення якого може здійснюватися у відповідності до наступних класифікаційних ознак за: інтегральними індексами, способами оцінювання, об'єктами впровадження результатів інноваційно-технологічного розвитку, формами їх представлення, змінними, що аналізуються, способами визначення вагових коефіцієнтів, рівнями просторового проникнення, базисними аспектами аналізування міжнародної конкурентоспроможності, підходами до визначення границь і порогів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шушкова Ю. В. Технологічна модернізація економіки України: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 398 с.
2. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: монографія за ред. Т. М. Циганкова. К.: КНЕУ, 2003. 660 с.;
3. Мельник Т. М. Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції: монографія. К.: КНТЕУ, 2007. 395 с.
4. Україна на шляху до європейської інтеграції: економічна безпека, переваги вибору: монографія за ред. В. М. Нижника. Хмельницький: ХНУ, 2008. 307 с.
5. Дугінець Г. В. Глобальні ланцюги вартості : монографія. К. :Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2018. 412 с.
6. Економічний суверенітет України в умовах глобальних викликів: монографія за заг. ред. А. А. Мазаракі. К.: Київ.нац.торг.-екон. ун-т, 2015. 683 с.
7. Структурні зміни у світовій торгівлі як чинник розвитку внутрішнього ринку України: колективна монографія за ред. Т. О. Осташко К.: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2019. 350 с.
8. Бабець І. Г. Зовнішньоекономічна безпека регіонів України в умовах співробітництва з країнами ЄС: теоретико-методологічні та прикладні аспекти : монографія. Львів: ПАІС, 2011. 400 с.
9. Яремко Л. А. Глобалізований регіон та зовнішньоекономічна безпека України: теоретико-методологічний аспект : монографія. Львів : Вид-во ЛКА, 2007. 524 с.
10. Лупак Р. Л. Державна політика імпортозаміщення в системі забезпечення економічної безпеки України: пріоритети та інструменти реалізації : монографія. Львів : ННБК «АТБ», 2018. 527 с.
11. Васильців Т., Цап М. Узагальнення концептуальних положень організаційно-економічного механізму та інструментів державної структурної політики імпортозаміщення. Бізнес Інформ. 2014. № 8. С. 40–44.;
12. Vasylytsiv T., Lupak R. Priorities and Tools of the State Regional Policy of Import Substitution in the Market of Ukraine's Consumer Goods. Стратегічні пріоритети. 2017. № 3. С. 105-112.

13. Tannenwald R. «Tax Competition» in The Encyclopaedia of Tax Policy. Washington: the Urban Institute, 1999. P. 367–371.
14. Krogstrup S. What do Theories of Tax Competition Predict for Capital taxes in EU Countries? A review of the Tax Competition Literature. 2002. Vol. 5. Pp. 26-31.
15. Зайченко В. В. Забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки: теорія, методологія, практика : монографія. Львів : Вид-во АТБ «ННБК», 2020. 392 с.
16. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л. Механізми та функціонально-структурні інструменти забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в умовах сучасних загроз економічної безпеки: монографія. Львів : Вид-во ННБК «ННБК», 2019. 552 с.
17. Сухоруков А. І., Харазішвілі Ю. М. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України : монографія. К. : НІСД, 2012. 368 с.
18. Севрук І. М., Тропиніна А. С. Конкурентоспроможність національної економіки в умовах глобалізації. Бізнес Інформ. 2019. № 5. С. 20-28.
19. Vasylytsiv T. G., Mulska O. P., Levytska O. O., Lupak R. L., Semak B. B., Shtets T. F. Factors of the Development of Ukraine's Digital Economy: Identification and Evaluation. Science and innovation. 2022. Vol. 18(2). Pp. 44-58
20. Vasylytsiv T., Mulska O., Panchenko V., Kohut M., Zaychenko V., Levytska O. Technologization processes and social and economic growth: modeling the impact and priorities for strengthening the technological competitiveness of the economy. Regional Science Inquiry, 2021. Vol. 13(1). Pp. 117-134.

REFERENCES:

1. Shushkova, Y.V. (2020). Technological modernization of the economy of Ukraine: theory, methodology, practice: monograph. Lviv: Ivan Franko National University of Lviv, 398 p.
2. Tsygankova, T. M. (Ed.) (2003). Global trading system: development of WTO institutions, rules, instruments: monograph, Kyiv. 660 p.
3. Melnyk, T. M. (2007). International trade in goods in the conditions of global competition: **monograph**. Kharkiv, 395 p.
4. Nyzhnyk, V.M. (Ed.). (2008). Ukraine on the way to European integration: economic security, advantages of choice: **monograph**. Kyiv. 307 p.
5. Duginets, G. V. (2018). Global value chains: **monograph**. Kyiv. 412 p.
6. Mazaraki, A. A. (2015). Economic sovereignty of Ukraine in the context of global challenges: **monograph**. Kyiv. 683 p.
7. Ostashko, T. O. (Ed.). (2019). Structural changes in world trade as a factor in the development of the domestic market of Ukraine: **monograph, Kyiv**. 350 p.
8. Babets, I.G. (2011). Foreign economic security of the regions of Ukraine in the conditions of cooperation with the EU countries: theoretical, methodological and applied aspects: **monograph**. Lviv. 400 p.
9. Yaremko, L.A. (2007). Globalized region and foreign economic security of Ukraine: theoretical and methodological aspect: **monograph**. Lviv. 524 p.
10. Lupak, R. L. (2018). State policy of import substitution in the system of ensuring economic security of Ukraine: priorities and tools for implementation: **monograph**. Lviv. 527 p.
11. Vasylytsiv, T., Tsap, M. (2014). Generalization of conceptual provisions of the organizational and economic mechanism and instruments of the state structural policy of import substitution. Business Inform, 8, 40-44.
12. Vasylytsiv, T., Lupak, R. (2017). Priorities and Tools of the State Regional Policy of Import Substitution in the Market of Ukraine's Consumer Goods. Strategic priorities, 3, 105-112.
13. Tannenwald, R. (1999). Tax Competition» in The Encyclopaedia of Tax Policy. Washington: the Urban Institute, 25, 367-371.
14. Krogstrup, S. (2002). What do Theories of Tax Competition Predict for Capital taxes in EU Countries? A review of the Tax Competition Literature, 5, 26-31.
15. Zaichenko, V.V. (2020). Ensuring technological competitiveness of the economy: theory, methodology, practice: **monograph**. Lviv, 392 p.
16. Vasylytsiv, T.G., Lupak, R.L. (2019). Mechanisms and functional and structural tools for ensuring the competitiveness of the national economy in the face of modern threats to economic security: **monograph**. Lviv, 552 p.
17. Sukhorukov, A.I., Kharazishvili, Y.M. (2012). Modeling and forecasting of socio-economic development of regions of Ukraine: **monograph**. Kyiv, 368 p.
18. Sevruk, I. M., Tropinina, A. S. (2019). Competitiveness of the national economy in the conditions of globalization. Business Inform, 5, 20-28.
19. Vasylytsiv, T. G., Mulska, O. P., Levytska, O. O., Lupak, R. L., Semak, B. B., Shtets, T. F. (2022). Factors of the Development of Ukraine's Digital Economy: Identification and Evaluation. Science and innovation, 18(2), 44-58
20. Vasylytsiv T., Mulska O., Panchenko V., Kohut M., Zaychenko V., Levytska O. (2021). Technologization processes and social and economic growth: modeling the impact and priorities for strengthening the technological competitiveness of the economy. Regional Science Inquiry, 13(1), 117-134.

TECHNOLOGICAL COMPETITIVENESS AS A RESULT OF THE REALIZATION OF INNOVATIVE
POTENTIAL AND COMMERCIALIZATION OF INTELLECTUAL PROPERTY OBJECTS OF
ENTERPRISES: METHODOLOGICAL ASPECTS OF ANALYSIS

Taras VASYLTSIV¹, Olha MULSKA¹, Volodymyr ZAICHENKO², Yaroslav BEREZIVSKIY³

¹ Lviv University of Trade and Economics

² Central Ukrainian National Technical University

³ Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv

The article substantiates that accentological competitiveness as a macroeconomic category has its own fundamental provisions that need to be considered during the formation of the methodology of its research. It is determined that the criteria for assessing technological competitiveness as a result in the realization of innovative potential and commercialization of intellectual property objects of an entrepreneur are complex, floating and targeting, extensive-intensive balance, identification of the basis of comparison, comparativeness of competitive positions, realization of opportunities, dynamic goals and results, combination of structuring and unity of the system, rational distribution of costs and results, orientation to the realization of potential. It is proved that the modern composition of the methodological and input and the method of analysis is not limited and in each case requires the layout of the most optimal composition, the definition of which can be carried out in accordance with the following classification features according to: integral indices, methods of evaluation, objects of implementation of the results of innovation and technological development, forms of their presentation, variables, analysed by methods for determining weight coefficients, levels of spatial penetration, basic aspects of analysing international competitiveness, approaches to determining boundaries and thresholds.

It is proved that the innovative model of managerial behaviour at all levels (products, enterprises, clusters, industries, sectors and the national economy in general) should become dominant during the growth and effectiveness of innovation and technological activity in the country, since only in this way it is possible to create preconditions for ensuring leading positions in the markets, as well as in the technological modernization of key sectors of the economy, which, in fact, determine the place of enterprises of the national real sectors in the global economy, provide an increase in labour productivity in all other sectors and areas of the national economy.

Keywords: competitiveness; potential; innovations; method; economic system; intellectual property; principles.